

Hitlerjeva zapoved za začetek novih bojov na zahodu

Glavni stan vodje rajha, 5. junija. Kancelar Hitler je kot vrhovni poveljnik obrambne sile dale tole dnevno povelje:

Vojaki zahodnega bojišča! Dunkerque je padel. Ujetih je bilo 40.000 francoskih in angleških vojakov kot ostanek nekdanjih velikih armad. Zapolnena je bila nepregledna količina materiala. S tem je bila končana največja bitka v zgodovini sveta. Moje zaupanje v vas je bilo brezmejno. Niste me razočarali. Z vašim junaštvom, ki mu ni primera, z vašo močjo, ki je prenašala največje težave, napore in muke, je bil uresničen najdržnejši načrt v zgodovini vojne. Vojaki! V nekoliko tednih ste v hudih bojih proti pogosto izredno junaškemu sovražniku prisilili dve državi k udaji in uničili najboljše francoske divizije, pobili angleški ekspedicijski zbor ter en njegov del ujeli, drugega pa pregnali s celine. Vse enote vojske na kopnem in v zraku so tekmovala druga z drugo v najplemenitejši tekmi. Vojaki, mnogi od vas so zapustili svojo zvestobo z življenjem, drugi pa so bili ranjeni. Sreča našega naroda bijelo v globoki hvaležnosti do njih in do vas. Toda pluto-kratski oblastniki Anglije in Francije, ki so se zakleli, da bodo z vsemi sredstvi preprečili proevit novega in boljšega sveta, želijo, da se vojna nadaljuje. Njihova želja naj se izpolni. Vojaki! Z današnjim dnem bo spet oživel zahodno bojišče. K vam prihajajo številne divizije, ki bodo prvič videli in pobile sovražnika. Boj za svobodo našega naroda, za biti ali nebiti, za sedaj in za vse večne čase, se bo s tem nadaljeval do

uničenja sovražnih oblastnikov v Londonu in Parizu, ki še sedaj mislijo, da lahko v vojni najdejo najboljše sredstvo za izvedbo svojih načrtov, naperjenih proti tolikim narodom. Zgodovinski nauk, ki ga bodo dobili, bo naša zmaga. Vsa Nemčija je v duhu spet z vsami.

Berlin, 5. junija. m. Nemška javnost se obširno bavi z zadnjim bombardiranjem francoske

prestonice in njene okolice. Politični krogi smatrajo napad na Pariz, ki je sledil neposredno napadom na Marseille, Lyon in druga francoska mesta v južnovzhodni Franciji kot uvod v drugi del vojaških operacij, oziroma kot nadaljevanje nemške ofenzive, ki se bo po nemškem zatjevanju pričela takoj, ko bodo končani boji v Flandriji.

Govor predsednika italijanske vlade Mussolinija - jutri

Domnevajo, da še ne bo napovedal vstopa Italije v vojno

Rim, 5. jun. m. Reuter. Po poročilih iz italijanskih vladnih krogov je za četrtek treba pričakovati velikega govora predsednika vlade Mussolinija. V ta namen že zdaj postavljajo zvočnike na trgu pred Beneško palačo, od koder bo Mussolini govoril po seji vrhovnega fašističnega sveta.

V zvezi z včerajšnjo sejo italijanske vlade, o kateri je bilo toliko pisanja po vsej Evropi in na kateri niso sprejeli nobenega vojnega sklepa, pravijo italijanski krogi, da Mussolini pri važnih odločitvah ni vezan na kako vladno sejo ali sklep, temveč da je že večkrat svoje odločitve sporočil Italijanom naravnost v govorih. Nič pa ne omejuje tega, ali bo Mussolini v jutrišnjem govoru

razpravljal določneje o morebitnem italijanskem posegu v vojno.

Rim, 5. jun. m. Včerajšnji »Popolo di Roma« se v svoji kratki razlagi sedanjega napetega političnega položaja bavi tudi s spremembo, ki je bila izvedena v vodstvu romunske zunanje politike, ter poudarja, da sta Italija in Nemčija pri romunskem izvozu na prvem mestu. Na evropskem jugovzhodu se vse bolj kaže razumevanje za italijanska prizadevanja. Zdaj je Grčija edina država na Balkanu, v kateri bi baje zavezniki radi zboljšali svoj položaj. V zvezi s tem spravljajo v Rimu tudi obisk angleškega veleposlanika v Atenah pri predsedniku vlade Metaxasu. Istočasno italijanski krogi tudi naglašajo, da je v isti zadevi bil pri Metaxasu tudi italijanski poslanik v Atenah, ki je grškemu predsedniku vlade sporočil vsa navodila, katere je prejel od svoje vlade v Rimu.

Sodijo, da se nadaljuje italijansko delo za pomiritev v jugovzhodni Evropi, delo, ki ima namen, da bi te države ostale izven sedanjega evropskega spopada.

Izmenjava zavezniških poslanikov v Moskvi

Moskva, 5. junija. m. Radio Moskva poroča: Komisarjat za zun. zadeve je sredi objavil uradno poročilo, v katerem pravi, da je včeraj svetnik britanskega poslanstva, ki je zastopnik odstopnega veleposlanika, obiskal zunanjega ministra Molotova ter pri tej priliki sporočil željo britanske vlade, da brez posebnih pooblastil postavi Stafforda Crippsa na mesto dosedanjega angleškega veleposlanika v Moskvi, Seedsa. Molotov je sprejel ta predlog ter izjavil, da sovjetska vlada nima razloga, da bi temu nasprotovala.

Takoj na to je Molotov sprejel svetnika francoskega veleposlanstva Peillarda, ki je sporočil željo francoske vlade, da postavi za veleposlanika v Moskvi Labordeja, na mesto dosedanjega veleposlanika Naggyara. Komisar Molotov je odgovoril, da se tudi s spremembo strinja ter je dal do danes rok za uradni predlog.

Poročila iz osvobojenega Narvika

Pariz, 5. junija. AA. Havas. Norveško poslaništvo sporoča: Dopisnik norveške uradne agencije poroča, da je bila morala prebivalstva Narvika ob ponovnem zavzetju odlična. Prebivalstvo Narvika je osvobodilce sprejelo z velikim veseljem. Pasivni odpor prebivalstva za časa nemške zasedbe je podpirala boj za Narvik. Angleški konzul, ki se je skrival v mestu sedem tednov, je bil osvobojen. Župan v Narviku je dajal prebivalstvu pogum, ter se izpostavljal s tem veliki nevarnosti. Vedenje Nemcev je bilo precej korektno, posebno ob začetku okupacije. Dasi je pri prebivalstvu marsikaj primanjkovalo, vendar ni trpelo lakote. Nemci so sistematično rušili zadnje dni ter so uničili luške naprave, tovarne in stroje v skupni vrednosti čez milijon kron dnevno.

Drevi bo govoril dr. Korošec

Belgrad, 5. junija. V vsej naši javnosti vlada veliko zanimanje za govor, ki ga bo imel predsednik senata dr. Anton Korošec drevi ob 7.48 v belgradskem radiu na kratke valove. Govoril bo o zadružnem gibanju v Sloveniji.

Slovesnosti za proslavo nemškega uspeha v Flandriji

Zastave bodo izobešene osem dni, vsi zvonovi bodo zvonili tri dni - Poročilo o izgubah v dosedanjih bojih

Berlin, 5. junija. t. DNB. Kancelar Hitler je dal ukaz, da se v znamenje zmage po vsej Nemčiji izobešijo zastave. V slavo vseh, ki so padli v veliki flandrijski bitki, naj po vsej Nemčiji vihrajo zastave osem dni. Zvonovi vseh cerkva naj zvonijo tri dni. Po vseh cerkvah morajo biti molitve za padle vojake in za srečno zmago Nemčije. Na koncu tega ukaza pravi Hitler: »Danes pošiljamo v novo bitko naše armade in našo oboroženo zračno silo, v upanju na novo zmago, za svobodo in za lepšo bodočnost velike Nemčije.«

Berlin, 5. junija. o. Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo dolgo uradno poročilo z natančnim popisom poteka vseh bojov v Holandiji, Belgiji in severni Franciji. Poročilo omenja, da so nemške čete včeraj vdrle tudi v Dunkerque, zadnje zavezniško pristanišče ob Rokavskem prelivu. Zasedba holandske, belgijske in severne francoske obale je bila omogočena zaradi nenadnega nemškega predora med Dinantom in Sedanom, s čimer so Nemci od-

Vesti 5. junija

Predsednik Združenih držav Roosevelt dobiva vsak dan na tisoče brzojavk, v katerih Amerikanci zahtevajo, naj gre Amerika dejansko na pomoč zaveznikom.

Italijanske plovne družbe so včeraj razglasile, da se bo spet začel redni promet s Severno in Južno Ameriko ter objavljajo tudi vozne rede. Zadnjih 14 dni so italijanske zveze z Ameriko bile ustavljene. V tem dejstvu vidijo razni Amerikanci znamenje, da Italija ne bo šla v vojno, pač pa bo še naprej glasno poudarjala, da lahko pride odločitev vsak trenutek — kakor je to delala dozdaj.

Zavezniškim političnim voditeljem in poveljnikom se je ob začetku umika v Flandriji zdelo nemogoče, da bi prepeljali čez morje vsaj 100.000 mož. Pogum umikajoče se vojske, mornarice in letalstva pa je omogočil, da se je v redu rešilo 335.000 zavezniških vojakov, kar predstavlja edinstven primer v vojni zgodovini sveta, sodi današnje angleško, francosko in ameriško časopisje.

V zadnjih dveh dneh je v Newyork dospelo za 500 milijonov dolarjev holandskega in belgijskega zlata, katero so tja prepeljale angleške in francoske ladje.

Kanadska vlada je poslala svoje čete na otoke v angleški zahodni Indiji, da jih bodo varovali, ker so sedanje angleške sile bile nezadostne.

Predsednik francoske republike Lebrun je včeraj obiskal več pariških bolnišnic, v katerih leže otroci in drugi ranjenci, žrtve zadnjega nemškega letalskega napada na Pariz.

Spričo francoskih in angleških poročil o žrtvah nemškega letalskega napada na Pariz, pravi nemški poročevalski urad, da je treba te vesti prištevati med vesti o nemških grozodejstvih. Večina ljudi v Parizu je bilo zadetih in ubitih od protiletalskih granat, ker Nemci niso metali bomb na mesto samo.

V okolici Narvika so še vedno hudi boji, kakor poročajo švedski listi.

Italijanski listi prinašajo veliko brzojavk iz Nemčije, v katerih se Nemci zahvaljujejo Italiji, da kot nevojskujoča se država tako učinkovito pomaga Nemčiji. Italijanski bralci pa pišejo v zvezi s tem listom, naj Italija še naprej pomaga Nemčiji s tem, da se ne bo vojskovala, ker so tudi Nemci s tako pomočjo zadovoljni.

Na Stajerskem in na Koroškem je po bolnišnicah, šolah in večjih zasebnih prostorih čez 70.000 nemških ranjencev z zahodnega bojišča, poročajo švicarski listi.

Hitlerjev namestnik Hess naj bi — po francoskih vesteh — v kratkem dopotoval v Rim z več nemškimi višjimi častniki. Hess naj bi imel posvete z Mussolinijem in drugimi italijanskimi voditelji.

Švicarska letala so se včeraj spet spopadla z nemškimi bombniki, ki so čez Švico leteli bombardirati francoska mesta. Švicarji so sestrelili tri nemška letala, ki so padla na francosko ozemlje. Petim nemškim letalcem, ki so bili ubiti v nedeljo, je švicarska vlada priredila lep pogreb, nato pa so trupla poslali v Nemčijo.

Angleška poročila pravijo, da znašajo nemške izgube čez 600.000 mož.

Vrhovni poveljnik ameriške vojske general Marshall je poslal zbornici pismo, v katerem zahteva, naj se takoj začne razprava o načrtu zakona, po katerem bi dobil predsednik Roosevelt pravico pošiljati ameriške čete izven ameriškega ozemlja, kadar in kjer bi se pokazala potreba.

Nemške oblasti uradno zanikajo poročila francoskega radia ter francoskega tiska o tem, kako je nemško letalstvo bombardiralo vojne bolnišnice in bolniške vlake ter kako da so Nemci na Norveškem ubijali vojne ujetnike in ranjence. Nemško poročilo pravi, da pomenijo te vesti grdo sramotjenje nemške vojske.

Angleške podmornice in letala so zadnje mesece, zlasti ob norveški obali, brez opomina napadale nemške trgovske ladje, kar nasprotuje mednarodnemu pravu, katerega se nemške podmornice in nemška letala že od začetka sedanje vojne kar najstrožje drže, pravi neka uradna spomenica nemške vlade o vojskovanju na morju.

Članom gospodarskega odbora Balkanske zveze je naš trgovski minister včeraj priredil kosilo, na katerem so bile izrečene lepe zdravice za sodelovanje, napredek in mir na Balkanu.

Zavezniška letala so bombardirala München in Frankfurt

Po novih podatkih je bilo pri napadu na Pariz ubitih 254, ranjenih pa 652 ljudi

Pariz, 5. jun. m. Agencija Havas poroča: Včeraj so francoska in angleška letala razvila zelo živahno delovanje. Poizvedovalna letala so naredila celo vrsto zelo važnih poletov. Pregledala so premikanje nemških čet in njihovo zbiranje na nekaterih točkah za fronto.

Kot odgovor na bombardiranje Pariza je zavezniško letalstvo izvedlo celo vrsto poletov nad Nemčijo. Vsi ti poleti so imeli značaj represalij. Zavezniška letala so bombardirala nekatera velika nemška industrijska središča. Tako so metala bombe na letališča in tovarne v Münchenu in v Frankfurtu ob Maini ter tovarne in druge industrijske naprave v Poruhruju. Vsa zavezniška letala, ki so se teh poletov udeležila, so se vrnila nepoškodovana v svoja oporišča.

Glede nemškega napada na Pariz je končno ugotovljeno, da je v tem poletu sodelovalo 125

nemških bombnikov, od katerih jih je bilo sestreljenih 25.

Pariz, 5. jun. m. Havas: Uradno poročajo, da je ob bombardiranju Pariza in okolice bilo po zadnjih podatkih ubitih 254 ljudi, in sicer 195 civilistov in 59 vojakov. Ranjenih je bilo 652 oseb, od njih 545 civilistov.

Ministrstvo za informacije sporoča, da so ne-točne vesti nemškega uradnega poročila, da bi bili Nemci med bombardiranjem Pariza zbili 104 francoska letala, v hangarjih pa uničili poleg tega še 400 francoskih letal. To so izmišljene vesti. Francozi so izgubili 7 letal, zbili pa so 25 nemških. Med ujetimi nemškimi letalci, ki so leteli nad Parizom, je tud polkovnik, ki je poveljeval eskadrili. V hangarjih je bilo uničenih 14 francoskih letal, večinoma turističnih.

Pomemben govor predsednika angleške vlade o poteku bojov in umika v Flandriji:

Če bi Nemci zasedli Anglijo, bo vojno z njimi nadaljeval angleški imperij

London, 5. junija. o. Predsednik angleške vlade Churchill je včeraj imel v poslanski zbornici daljši, stvaren in odkritosrčen govor o poteku bojov v Flandriji ter severni Franciji. O zavezniških izgubah in o uspehu, ki ga je dosegla zavezniška mornarica in letalstvo z uspešno izvedenim umikom ogromne večine zavezniških vojske. V začetku govora je Churchill omenil težavni položaj, v katerega so zavezniki prišli po izdaji belgijskega kralja, potem pa dejal, da je britanska mornarica pripeljala iz Calaisa vsega le 30 neranjenih vojakov. Vsi drugi so bili ranjeni v štiridnevni ogorčeni poltični boji v tem mestu. Še pred nekaj dnevi se je bilo bati, da bom moral sporočiti največji poraz v zgodovini Velike Britanije. Zdaj pa se je položaj spremenil. Po pravem čudežu se je posrečilo umakniti iz Flandrije 335.000 mož — Francozov in Angležev. To se je zgodilo po zaslugi angleškega letalstva, ki je v tem doseglo nad Nemci zmago v Flandriji in pri Dunkerqueju.

Churchill je omenil nekatere podrobnosti o vojnih operacijah v Flandriji, ter nadaljeval: »Naše izgube na morstvu, če računamo padle, ranjene in tiste, ki so izginili, znašajo nad 30.000 mož. Izgubili smo skoraj 1000 topov in vsa oklopna in prometna vozila, s katerimi smo razpolaga-

li na severnem bojišču. To, kar se odigrava v Franciji, predstavlja vojno nesrečo velikega obsega. Francoska vojska je oslajljena, Belgija je izgubljena. Vsa pristanišča ob Rokavskem prelivu so v sovražnih rokah. Računati je treba še z novimi udarci, naperjenimi proti Angliji ali proti Franciji.«

V zvezi s tem je ministrski predsednik prešel na vprašanje obrambe britanskih otokov. Zdaj so v Veliki Britaniji znatnejše vojne sile, kakor pa so bile kdajkoli prej od začetka sedanje vojne, ali v svetovni vojni. Toda treba je vedeti, da Anglija ne bo zadovoljna z obrambno vojno. Britanski imperij in francoska republika bosta trdno povezani do zadnjega diha branili rodno grudo ter se bosta podpirali med seboj ter združili svoje sile, kakor se spodobi dobrim vojnim tovarišem. Branili bomo svoje otoke, za vsako ceno. Za nobeno reč na svetu ne bomo položili orožja.

Na koncu govora je Churchill dejal: »Če bi se zgodilo — čeprav to možnost ne verjamem niti en trenutek — da bi sovražnik zavaljal ali z lakoto silil velik del našega otoka k udaji, bo naš imperij pod varstvo britanske mornarice nadaljeval boj vse dotle, dokler novi svet z svojo silo in močjo ne bo krenil na pot, da reši in osvobodi stari svet.

Zavezniška poročila o umiku iz uničenega Dunkerquea

Pariz, 5. junija. Havas. Ko so pristanišče v Dunkerque popolnoma uničili, so francoske čete zapustile mesto. Admiral Abrial je kot zadnji zapustil Dunkerque včeraj ob 7. jutraj.

Francosko pomorsko poveljstvo sporoča: Med 3. in 4. junijem so zadnji oddelki kopenske in pomorske vojske pod poveljstvom Abriala branili Dunkerque, da bi omogočili umik zavezniških čet na severu. Te čete so se vkrcale v najboljšem redu, potem ko so uničile pristanišče. Tako so francoske pomorske sile v sodelovanju z britanskimi pomorskimi silami izpeljale nalogo in omogočile, da se je več kot 300.000 oboroženih vojakov prepeljalo v Anglijo. Razen tega so ladje prepeljale tudi mnogo vojnega materiala. Pri izseljevanju je sodelovalo okrog 300 francoskih vojniških ladij, vojniških in trgovskih, razne velikosti. Izvedenih je bilo 200 vkrcanj in izkrcanj. Sodelovala so tudi le-

tala. Pri operacijah so bili potopljeni rušilci: »Jaguar«, »Chacal«, »Abrois« in »Foudroyade«, »Orange« in »Sirocco«, kakor tudi preskrbovalna ladja »Niger«. Večina posadk je bila rešena.

London, 5. junija. Reuter. Med častniki, ki so včeraj prispeli s četami iz Dunkerquea, je tudi francoski admiral Abrial, poveljnik pomorskih operacij v vodah pred Dunkerqueom, ki je tako uspešno vodil prevoz zavezniške vojske iz Flandrije.

Nemško uradno poročilo o izgubah v Holandiji. Belgiji in Franciji pravi, da je padlo 10.252 častnikov in vojakov, nekako toliko, kolikor jih v podobnem času umre naravne smrti pri tolikem številu ljudi, kakor jih šteje nemška vojska.

rezali zavezniške armade v Belgiji od jedra francoske vojske.

Izgube holandske, belgijske, francoske in angleške vojske so znašale 1.200.000 mož, z ujetjo holandsko in belgijsko armado seveda. Uničena ali zajeta je bila oprava za 50 do 80 divizij. Sestreljenih je bilo 1841 nasprotnih letal, vsaj 1700 pa je bilo uničenih na tleh. Nemci so pri tem izgubili samo 432 letal. Potopljenih in poškodovanih je bilo 15 nasprotnikovih križark, 37 rušilcev, 5 podmornic, 3 torpedovce, 22 drugih vojniških ladij ter 183 trgovskih prevoznih ladij. Nemška mornarica ni izgubila niti ene ladje ali podmornice.

Padlo je na vseh bojiščih samo 10.252 častnikov in vojakov, pogrešajo jih 8463, ranjenih pa je 52.323. Od pogrešanih se jih verjetno večji del ne bo vrnil.

Zavezniško letalstvo je izvedlo med 22. in 31. majem 163 bombnih poletov nad nemškim ozemljem, od tega jih je 60 veljalo napadom na vojaške objekte.

Zakaj so Nemci bombardirali ravno Marseille

Značilna razlaga iz francoskih poluradnih krogov

2. junija so Nemci in tudi zavezniki poročali, da so nemški letalci prileteli nad dolino reke Rodan in da so pri tej priliki bombardirali med drugim tudi francosko pristanišče ob Sredozemskem morju, Marseille.

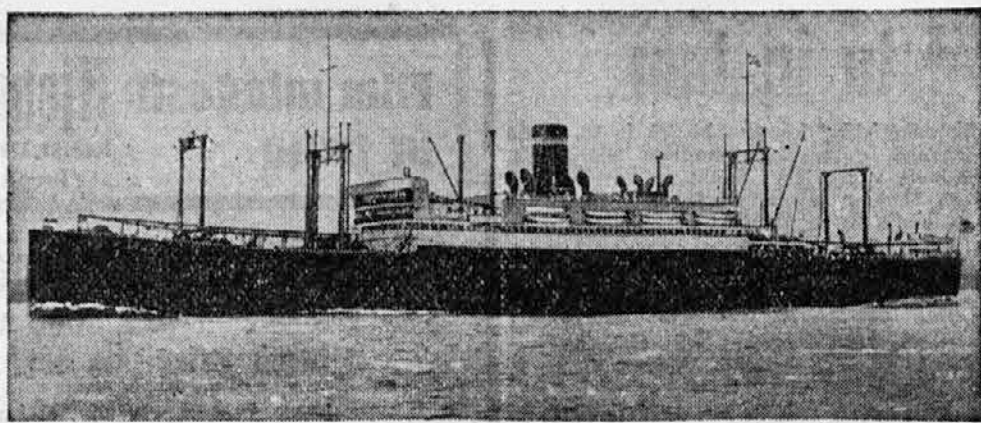
Se nobeno nemško bombardiranje dozdaj ni vzbudilo toliko hrupa kot to, čeprav so nemška letala tudi že prej večkrat letela nad francoskim in angleškim ozemljem in ogrožale brez dvoma civilno prebivalstvo. Vselej pa so se takšni napadi še dosti srečno končali za napadalce in za napadene, za napadalce, ker so se srečno izognili protiletalskemu topništvu in strojnicam in obenem odnesli nazaj domov kakšne nove fotografske posnetke s sovražnega ozemlja, za napadene pa, ker sovražnik bodisi niti ni imel namena nanje metati bomb in jih obsipati z ognjem iz strojnic, ali pa so se temu pravočasno izognili v zanesljiva podzemna skrišališča.

Zdaj pa kar naenkrat napad na čisto drugem koncu in še celo napad z bombami! Kako naj si to

razložimo. Z razlago nam je priskočila na pomoč francoska poluradna agencija »Telefrance«, ki pravi o tem nenadnem napadu na Marseille tole:

Ta bombardiranja imajo, kakor se zdi, v glavnem ne toliko vojaški kot pa politični pomen. Do njih je prišlo v trenutku, ko se zastavlja vprašanje skorajšnje odločitve Italije, da opusti svoje dosežane stališče nevojskujoče se države. Brez dvoma Nemci s tem bombardiranjem hočejo pokazati, da so sposobni izkazati pomoč Italiji celo v jugovzhodni Franciji.

Ista agencija omenja tudi, kako so nemški letalci skušali ob priliki napada na Marseille preseliti prebivalstvo in ga prepričati, da v tem primeru ne gre za nemška letala. Pravi, da so naredila ta nemška letala najprej ta manever, da so v polkrogu obletela Marseille, nato pa v čisto nasprotni smeri, od morja priletela nad mesto. »Telefrance« pa poroča, da je ljudstvo kljub temu kaj kmalu spoznalo, da so to vendar le nemška letala, ne pa morda italijanska, kakor so hoteli letalci vzbuditi vtis.

Ameriška potniška ladja »Predsednik Roosevelt«, s katero se je te dni spet odpeljala večja skupina Amerikancev nazaj v domovino, ker so evropska tla postala prevroča. V zvezi s tem poročajo Nemci, da je angleški ministrski predsednik predlagal, naj bi Angleži sami potopili to ladjo in to potopitev potkrmili Nemcem, kakor da so to storili tudi tedaj, ko je bila napadena in potopljena ladja »Athenia«.

Noč pred udajo

Predsednik belgijske vlade popisuje zadnji posvet z blivšim kraljem Leopoldom I., preden se je ta udal Nemcem

Predsednik belgijske vlade Pierlot je pred nekaj dnevi sprejel v belgijskem poslanstvu v Parizu francoske, angleške in ameriške časnike, ter jim popisoval zadnje snidenje z bivšim belgijskim kraljem Leopoldom III., preden se je ta udal Nemcem. Predsednik je pripovedoval naslednje:

»V soboto 25. maja okoli 4 zjutraj smo v avtomobilu odpotovali iz Brugesa gg. Spaak, zun. minister, general Denis, minister za drž. obrambo, Van der Poorten, notranji minister, in jaz.

Peljali smo se v grad Wynendael blizu Thorouta, kjer je bil kraljev glavni stan. Bilo je krasno vreme. Po cesti smo skozi srečevali belgijske motorizirane oddelke, ki so se v popolnem redu pomikali na bojišče. Spet smo se prepričali o junaškem vedenju belgijske vojske.

Med vladarjem in med vlado je prišlo do navzkrižja glede vojskovanja. Jaz in tovariši smo čutili, da bo današnji posvet odločilen.

Naslede stališče je bilo v tem, da smo pri kralju vedno zagovarjali dvojce:

1. Treba je storiti vse, da ohranimo belgijski armadi svobodo za akcijo in da morebiten umik vodimo v zvezi z zavezniškimi silami proti Franciji.

Poudarjali smo, da je izredno važno, da se reši vsaj del belgijskih sil, če že ne moremo gorje zahtevati uresničiti v celoti. To bi bilo potrebno zaradi tega, da bi del belgijske vojske lahko ostal na strani zaveznikov. Nikdar nismo mislili na to, da bi belgijska vojska mogla ločiti svojo usodo od usode zavezniških vojsk.

2. Kralju smo razložili, da ne sme nikakor pasti v roke sovražnikov, tudi če bi prišlo do tega, da bi vojne sile v Flandriji ne morele nadaljevati boja. Če bi bilo nekaj vojnih enot onesposobljenih, bi to lahko pomenilo vojaški poraz, če bi pa bil med njimi celo kralj sam, bi to takemu dogodku dalo politični značaj, ker bi ga bilo mogoče razlagati, kakor da se je Belgija odrekla nadaljevanju vojne na zavezniški strani.

Grad Wynendael je ležal kakih 20 km za fronto. Vso pot smo slišali silovito streljanje, ki ni nehalo niti med našim posvetom s kraljem.

Leopold III., v uniformi armadnega generala, nas je takoj sprejel. V svoji pisarni je bil sam z nami.

Takoj nam je spet zatrdil, da hoče ostati pri svojih četah, naj se zgodi kar koli. Mi smo silovito nasprotovali taki misli, zlasti pa nameri, da bi kralj ostal celo v zasedeni Belgiji, kakor je to zvenelo iz njegovega govorjenja. Mi štirje, ki smo ostali v Belgiji, nismo opustili ničesar, da bi kralja pripravili to tega, da bi se odrekel sklepu, ki je bil politično in moralno tako usoden.

Jaz sem dejal: »Jaz sem pripravljen ostati z vrhovnim poveljnikom vojske in bom z njim odpotoval v letalu zadnji trenutek. To je uradni pogoj: kralj naj odpotuje zadnji trenutek.«

Kralj je odgovoril: »Moj sklep je sprejet. Ostanem.«

Tedaj sem mu dejal, da jaz kot predsednik vlade ne morem več ostati pri njem, zakaj, zdelo bi se, da moja navzočnost krije z mini-

strsko odgovornostjo dejanje, ki smo ga obsojali.

Pristavili smo, da bi se morali, če kralj res ostane, javno odreči njemu, ker ne moremo nositi odgovornosti za dejanje, kateremu je nasprotovala vsa vlada in ki bi lahko prineslo najstrašnejše posledice za našo državo, dejanje, ki je bilo v nasprotju z vzajemnostjo med Belgijo in zavezniki, od kar so ti na našo prošnjo prišli na pomoč.

Kralj se ni vdal našim razlogom in nam je znova izrazil svoj namen, da bo ostal sredi svojih čet, tudi če pade v roke sovražniku. Omenil je med drugim tudi, da se mu zdi možno, da bi v zasedeni državi igral politično vlogo.

Trije tovariši, ki so vse do tedaj ostali z menoj v Belgiji, in jaz, smo zapustili kralja v soboto ob 5 zjutraj, po tem poslednjem in žalostnem posvetu.

Vrnili smo se po poti proti Dunkerqueu pod bombami sovražnih letal. Tam smo se vkrcali na ogledniško ladjo angleškega pomorskega poveljstva. Tudi ta je bila bombardirana z nemškimi letali.

V Angliji smo ostali samo malo časa. Ko smo se vrnili v Francijo, smo takoj zbrali svoje tovariše na posvet in smo enodušno sprejeli sklep, katerega sem povedal v svojem radijskem nagovoru.

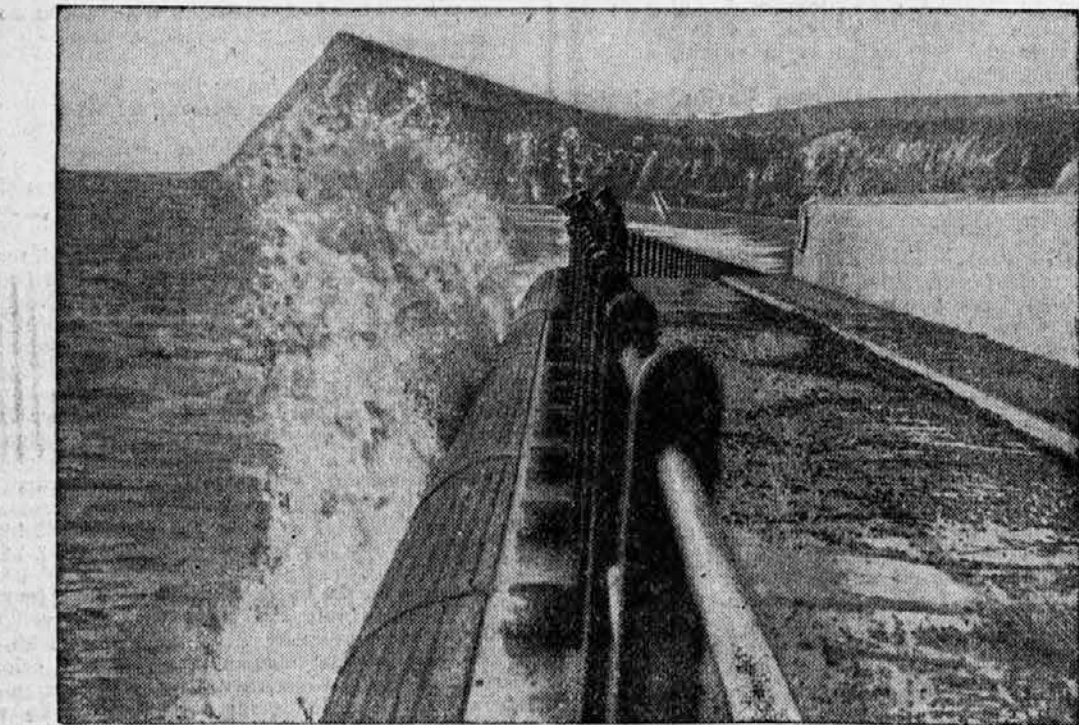
Po belgijski ustavi je zdaj edino vlada nosilka zakonite volje belgijskega naroda. Naloga, ki jo imamo v teh strahotnih okoliščinah, je težka, toda ne bomo se dali zlomiti in bomo svojo dolžnost izpolnili do konca.

Program radio Ljubljana

Sreda, 5. junija: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Godalni oktet J. H. Squire (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Iz čeških operet (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladinska ura: a) Slovenski literarni zemljevid: Goriška (g. prof. Fr. Vodnik) b) Za mlade naravoslovce (g. M. Zor) — 18.40 Poletna otroška zavetišča na deželi (gdč. Marija Kržiž) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos iz ljubljanske opere v 1. odmoru: Glasbeno predavanje (g. V. Ukmar) v 2. odmoru: Napovedi, poročila.

Drugi programi

Sreda, 5. junija: Belgrajska kratkoval. post.: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini YUF (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko — YUB (19.69 m): Oddaja za Severno Ameriko — Belgrad: Prenos: iz opere — Zagreb: Ljubljana — Bratislava: Ruske pesmi — Praga: 20.20 Plesna glasba — Sofija: Bizetova opera: »Carmen« — Beromünster: 21.35 Pevski konc. — Budimpešta: 21.10 Klavir — Bukarešta: 21.50 Klavir — Trst-Milan: 22.20 Plesna glasba — Rim-Bari: 21 Simf. konc. — Florenca: 21 Lahka glasba — Sottens: 21 Konc. lahke glasbe.

Obala pri angleškem pristaniškem mestu Doveru ob Rokavskem prelivu.

Zanimiva izjava nemškega komisarja za Norveško, Terbovena:

Nemčija ne potrebuje živil iz Norveške

pač pa bo še sama pošiljala življenjske potrebščine tja, da Norveško poživl

Odkar se je 10. maja začela vojna na pravem evropskem zahodu, so poročila z evropskega Sevefa, z Norveške, kamor je malo prej udarila nemška vojska, skoro čisto utihnili. Le tu pa tam smo brali v časopisih kakšno skrivno uradno poročilo o vojaških uspehih ali sovražnikovih neuspehih. Nekoliko več je bilo govorenja na tem področju spet zadnjič, ko je angleška vojska zavzela v naokolično pristanišče Narvik in so to zasedbo priznali tudi Nemci v svojem uradnem poročilu.

Se mnogo več zanimanja pa je vzbudil spet za Norveško zanimiv govor, ki ga je imel 1. junija nemški komisar za Norveško, Terboven. Naj povemo v kratkih besedah, kaj je dejal zbranim nemškim zaščitnim oddelkom in policiji:

»Nemčija ni niti en sam trenutek niti prej niti za časa vojne nameravala kršiti nevtralnost Norveške. Moji oblastni organi se ne bodo vmešavali v notranje norveške razmere in zadeve. Nemci imajo samo en smoter — je naglasil Terboven — da z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, podpro razvoj norveškega gospodarstva, kar bo v korist vsemu narodu.« Terboven je nato izrazil v zvezi s tem priznanje norveškemu Rdečemu križu in policiji.

V nadaljnjem svojem govoru pa je nemški komisar za Norveško sporočil ljudstvu in odgovornim osebnostim iz političnega in gospodarskega življenja, naj računajo samo z realnimi gospodarskimi in političnimi sredstvi. Razložil je dalje nove gospo-

darske možnosti, ki se dajejo Norveški pod Nemčijo. Nemčija bo v Srednji, Južni in Vzhodni Evropi dala možnost, da se bodo norveške surovine toliko prodale, da bi bile ugodne trg. Nemčija po izjavi Terbovena ne namerava izvažati iz Norveške živil in drugih življenjskih potrebščin v Nemčijo. Ravno nasprotno, Nemčija bo sama pošiljala na Norveško svoje življenjske potrebščine, da bi na ta način pomagala obnoviti in še bolj poživiti novo Norveško.

Po teh izjavah komisarja Terbovena ni mogoče drugače misliti, kakor da so vse govornice, češ da bo Nemčija vse na novo zavzete pokrajine oropala najprej vseh živil, zlobo in iz trte izvite. Terbovenu bomo pa že verjeli.

Dobra vzgoja. — »Pa vendar nisi v tramvaju vrget pomarančni olupku na tla, Pepček?« — »Ne, odvme sintček.« Gospodu, ki je sedel zraven mene, sem jih vtaknil v žep.

Maska. — Ravnatelj banke, znan oderuh, se je maskiral za apasa in prišel takšen na maskarado. Pri vstopu v dvorano pa ga je ustavil član privedenega odbora: »Oprostite, gospod, toda v tej obleki vas ne moremo pustiti v dvorano.« »Kaj pa naj spet to pomeni?« se je ujezil ravnatelj. »To potem dodaj: »O, seveda, potem bo pa že letela, je odvrnil član odbora.

Zložno smo se utaborili na sedežih in si natlačili vate v ušesa, da bi dušili bobneči hrup strojev. Lady Leighton je začela plesti napol dokončan jumper, natančno na mestu, kjer je bila prenehala, ko se je bila odločila, da bo odpotovala v Perzijski zaliv.

V toplem soncu smo leteli nad širnimi morjem oblazinjenimi blazin. Zdaj pa zdaj je letalo švignilo tik nad belo odejo. Človeka je prijemale občutje stopnjevanja, lahkotne radosti. Bili smo sami, sami v svetu mehkih oblakov, sinje nebesne praznine in sončnega soja. Temna senca našega letala je naglo tekla čez proge oblakov kot edino vidno znamenje gibanja v našem svetu.

Grmenje strojev je polagoma popuščalo. Gladko polje se je kakor nora zibalo proti nam, zdrvelo kvišku in ujele kolese na letalu. Jimmy Youll, najboljši pilot te družbe, je posadil 6000 kg težki stroj, nageljši kakor ekspresni vlak, tako nežno na tla, kakor položil gospodinja košaro jajec. Od tedaj ima za seboj že svojo milijonsko miljo leta — 10.000 ur, to je pol leta potovanja po zraku.

Letališče v Kölnu ter 45 minut postanka za zajtrk. Toda bil sem preveč holan, da bi jedel. Nemški obmejni uradniki v sivih uniformah so togo pozdravili in zahtevali potne liste. Medtem ko so motorji naglo žrpali v tanke stotine litrov goriva — porabili smo kakih pet litrov na minuto — so potniki zajtrkovali v bledem soju na restavracijski ploščadi.

Potem smo se pognali čez Nürnberg proti Dunaju. Za Nürnbergom se je prikazal zaviti srebrni trak veličastne Donave, po kateri naj bi se ravnali več kakor 500 milj daleč.

Nekaj po sončnem zahodu smo pristali na Dunaju. Luči na krožnih cestah so se zablistale. Iz plitvicega pogleda je bilo mesto videti odlično, vredno, da bi bilo prestolnica velike države. Čez nekaj minut smo se v avtomobilu vozili po širokih tridelnih cestah, mimo častitljivih cerkva, velikih palač in vladnih poslopij. Iz katerih so nekoč vladali podirajoče se, mnogojezično cesarstvo. Jedli smo v slovitom hotelu Bristolu. Še vedno sem imel vročico in sem malo jedel.

V nedeljo zjutraj ob pol devetih smo se ob lahno zaobljenem nebu dvignili proti Budimpešti ter po dveh urah vzrli mesto ob Donavi. Ko smo pod milim nebom zajtrkovali na letališču, so ogrski uradniki v napetih sinjih uniformah pregledovali naše potne liste.

Ko smo ravno hoteli spet stopiti v letalo, se je spustil tam od Dunaja majhen francoski avion. Letalec je skočil z njega in hitel

do našega pilota. Nosil je tri majhne škatlje v obsegu kakih 5 cm. V žuboreči francoščini je povedal, da že čez 900 milj daleč lovi naše letalo. V Kairu je mlada Egiptanka hudo bolna, ima redko obliko hromosti. Če je ne bodo cepili s cepivom, ki ga je mogoče dobiti samo v Parizu, bo v nekaj dneh umrla. Brzjavke po kablju so pariški delavnici naročile, naj se ne boji nobenih stroškov in naj cepivo odda letalu, ki gre v Indijo. Če bo pilot ujel Indijca, mu je bilo obljubljenih 8000 frankov. V Kölnu nas je zamudil in je od tam dalje drvel za nami. Pilot Youll je shranil dragocene škatljice.

Odhod v Belgrad. Po skoraj dveh urah se je spet prikazal mogočni tok Donave. Iz 30 milj daleč se je v soncu lesketal kakor srebrni trak. Visoki, strmi bregovi so se dvigali nad njo, vse do roba brega so bili posejani s številnimi kmetijami in rodovitnimi polji. Zrak je zdaj prvič postal »kepast«. Konice kril so se zibale gor in dol za kakih petnajst čevljev daleč. Šeststonski dvokrilnik se je opotekal kakor tovorni voz na kotanjesti cesti.

Zrak se je spet pomiril, ko se je oddaleč pokazal Belgrad, prestolnica kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. V kolibi poleg letališča smo pili slabo kavo, obdajala nas je skupina jugoslovanskih vojakov, ki so jedli klobase.

Od Donave, po kateri smo šli 400 milj daleč čez štiri države, smo jo ubrali čez balkanske višave proti Skoplju, čez najbolj roba ozemlje, kar smo ga do sedaj srečali. Na levo in na desno so taborila visoka gorovja, mi pa smo leteli po globoki, ozki dolini, skozi katere se je vila široka ilovnata reka, do kamor je seglo oko. V višini naših oči so naokoli vesele težke proge oblakov. Večkrat se je zdelo, da se jih naša krila skoraj dotikajo in človek se je nehoti prestrašeno umaknil nazaj, zakaj oblaki so bili videti trdi, kakor zasneženi vrhovi.

Rjovenje motorjev v redkem višinskem zraku je povzročalo žudne slušne prevare. Zdelo se mi je, da slišim cerkvene zvonove in včasih tudi petje človeških glasov. Nenadno je letalo nad zarez v gorovju planilo navzdol, kakor kosmosata ga je pihnil v višino steber zraka, ki je vstajal čez prelaz proti nebu. Pred nami je ležalo Skopje. Letalo se je spustilo na nenično polje, na zasilno letališče. Polomljen ameriški avtomobil se je komatal z nami po strašnih cestah mimo preprostih, težkih volovskih vpreg in moha-medanskih kmetov s fesom ter vrečastimi turškimi hlačami.

45

Na letališču je bilo živo vrvenje. Zunaj pri betonskem nakladališču se je v megli kazal mogočni obris 6 tonskega dvokrilnika, velikega kakor hiša. Pravkar so bili naložili pol tone pošte za Indijo. Za tem je prišla potniška prtljaga, nato potniki, radijski strojniki, mehanik in tršat, živahen pilot z obrazom, ki sta ga veter in zrak meseno rdeče ožgala. Trije motorji so se zagnali, od koles so izpodbili zagozde, letalo je s težavo zdrsnilo čez razmehčano polje in se rjoveč dvignilo v zrak.

Samo dva od šestih potnikov sta imela za cilj Indijo. Lady Leighton, 63letna gospa s sneženimi lasmi je hitela v Basoro ob Perzijskem zalivu k hudo bolni nečakinja, Barryju Lawtherju, preizkušenemu poglavarju tajne policije in komisarskemu nadzorniku angleške policije v severnozahodni pokrajini, se je mudilo v Peshawar, ker so Afridi izkopali bojno sekiro in s tem pretrgali njegov dveletni dopust. Bil je to star vojščak iz dvajsetletnih prask na afganski meji, z obrazom v barvi starega usnja. Qwyn-Harkin, plavalas velikan, ki je preстал pri angleških četah vojni pohod leta 1918, proti boljševikom v severni Rusiji, se je peljal poslovno v Kairo. Zdaj je bil višji knjigovodja Angleške banke. Fleming, rdečelčni ladjar iz Glasgowa, ki je prvič potoval v letalu in je bil zaradi tega nemiren, se je peljal v Atene, da bi prodajal ladje grški vladi. Zadnji je bil še ameriški trgovec, ki je hotel na Dunaj in pa moja malenkost.